

Memoires Isidor van der Hal gebundeld in 'Het Mesje'

Oorlogshistorie van Groningse joodse arts te boek gesteld

Als door een wonder en dankzij zijn eigen vooruitziende blik heeft hij de oorlog overleefd. In juli 1945 keerde de Groningse joodse arts Isidor van der Hal in een open vrachtwagen vol met vis terug naar zijn geboortestad, nadat hij in diverse vernietigingskampen had verbleven. Zijn oorlogsherinneringen zijn nu gebundeld in het boek 'Het mesje' dat bij diverse boekhandels in Groningen te koop is.

De titel 'Het Mesje' verwijst naar het zakmes dat Van der Hal voortdurend bij zich wist te houden, in de kampen Vught, Westerbork en Auschwitz. Dit ondanks strenge verboden van de Duitsers. Op het mesje was een portretje van de Zionist Theodor Herzl gegraveerd en een Davidster.

Stilgehouden

Van der Hal heeft zich tientallen jaren stilgehouden over de verschrikkingen die hij in de kampen heeft meegemaakt. In 1985 evenwel zette hij zijn herinneringen voor een beperkte groep familieleden op papier. Inmiddels is Van der Hal overleden. De Groningse publicist Johan van Gelder vond zijn memoires in een museum te Israel en vroeg zijn nabestaanden het als boek uit te geven.

In zijn memoires beschrijft Van der Hal hoe hij in 1941 zijn praktijk als huisarts moest neerleggen. Hij woonde destijds aan de Oosterstraat. Het was Joodse artsen verboden om niet-Joodse patiënten te behandelen en dat betekende voor hem werkloos zijn. Hij besloot niet thuis te blijven zitten, maar een nieuw vak te leren. Bij een bevriende opticiën leerde hij dat vak, hetgeen hem later zijn leven zou redden.

Al snel kwam hij echter in de moeilijkheden, want de Groningse arts weigerde mee te werken aan de medische keuring van joden die in

– *Illustrator Erik Wielaert tekende hoe Isidor van der Hal zijn pasgeboren dochter Henriëtte in veiligheid moest brengen. Een onbekende vrouw haalde het kind op en bracht het naar een onderduikadres. Uiteindelijk kwam Henriëtte terecht bij de familie Kruger aan de Noorddijkerweg, die voordeed of zij een van hun eigen kinderen was.*

Duitse werkkampen moesten werken. De Duitsers dwongen hem te gaan werken in achtereenvolgens kampen te Balderheer en Sellingerbeets. Eind 1942 wilden de SS'ers evenwel het hele kamp evacueren en overbrengen naar Westerbork. Van der Hal kreeg dat op het laatste moment te horen. Hij vluchtte uit het kamp en kon zich nog in veiligheid stellen.

Auschwitz

In het voorjaar van 1943 moest Van der Hal er toch aan geloven en voerden de Duitsers hem af naar het concentratiekamp Vught. In de

tussentijd was hij er wel in geslaagd zijn pasgeboren dochttertje in veiligheid te brengen. Het lukte hem om samen met zijn vrouw bij het zogenoemde Philips commando te komen. Philips had een fabriek bij Vught opgezet waar knijpkatten, radio's en dergelijke werden gemaakt. Philips probeerde hier de dwangarbeiders een zo goed mogelijke behandeling te geven. Maar Vught was een doorgangskamp en na verloop van tijd moest het echtpaar verder naar vernietigingskampen in Duitsland.

Van der Hal zelf kwam uiteindelijk terecht in Auschwitz waar hij korte tijd zijn eerder geleerde be-

roep van opticiën kon uitoefenen. Dit werk bracht met zich mee dat hij in het kamp (in vergelijking met de andere gevangenen) een veilige en beschermde positie kreeg. Toen het werk als opticiën er op zat, werd Van der Hal naar een fabriek in Westerbork genuk waar hij bij een essentieel onderdeel kwam te werken. Daar was hij dus weer enigszins veilig voor de moorddrang van de Duitsers. Ook daaraan droeg zijn werk als opticiën bij.

Zijn echtgenote kwam terecht in een kamp in Westfalen en verloor haar leven aan een Deense graven. Een aantal joodse gevangenen werd gekocht van de Duitsers. Via het noorden Zweden kwam ze na de oorlog terug in Nederland.

Uitgemeord

Zodoende had Van der Hal zijn gezin na de oorlog dus weer verloren. De rest van zijn familie werd geheel uitgemoord door de Duitsers. In zijn memoires beschrijft hoe hij na de oorlog zijn haat tegen de Duitsers wist te overwinnen.

'Ik heb mij in mijn verdere leven voor die haatgevoelens afgekeerd. Ik nam mij voor om geen stap op Duitse bodem te zetten. Ik zou niet graag een lid van de Duitse malige Waffen-SS Totenkopfdivision ontmoeten, op weg naar mijn jaarlijkse 'volkomen onschuldig' herdenkingsbijeenkomst. Op mijn manier heb ik mij tegen de nederlijjk wel aanwezige emotie beschermd. Mijn kinderen hebben niet opgevoed met haatgevoelens tegen de Duitse jeugd (...) wij hebben ze uitgelegd, dat wij niet vermijden de schuld ook nog toe te kennen aan de jonge, volgende geslacht te brengen. Door zo te handelen zou ik dezelfde fout maken als de Duitsers om ons heen voortdurend te maken heeft gemaakt. Een fout die miljoenen joden steeds weer slachtoffer geworden zijn.'

s Isidor van der Hal gebundeld in 'Het Mesje'

Wargshistorie van Groningse dse arts te boek gesteld

onder en dankzij zijn
ende blik heeft hij de
d. In juli 1945 keer-
se joodse arts Isidor
een open vrachtw-
s terug naar zijn ge-
lat hij in diverse ver-
en had verbleven.
rinneringen zijn nu
et boek 'Het mesje'
boekhandels in Gro-
is.

Mesje' verwijst naar
Van der Hal voort-
wist te houden, in de
Westerbork en Aus-
danks strenge verbo-
uitsers. Op het mesje
tje van de Zionist
l gegraveerd en een

n
heeft zich tientallen
uden over de ver-
ie hij in de kampen
aakt. In 1985 evenwel
erinneringen voor een
p familieleden op pa-
is Van der Hal over-
ningse publicist Johan
nd zijn memoires in
e Israel en vroeg zijn
het als boek uit te ge-

moires beschrijft Van
ij in 1941 zijn pfaktijk
moest neerleggen. Hij
ijds aan de Ooster-
Joodse artsen verbo-
odde patiënten te be-
dat betekende voor
zijn. Hij besloot niet
en zitten, maar een
eren. Bij een bevrien-
erde hij dat vak, het-
er zijn leven zou red-

am hij echter in de
, want de Groningse
me te werken aan de
ring van joden die in

– *Illustrator Erik Wielaert tekende hoe Isidor van der Hal zijn pasgeboren dochter Henriëtte in veiligheid moest brengen. Een onbekende vrouw haalde het kind op en bracht het naar een onderduikadres. Uiteindelijk kwam Henriëtte terecht bij de familie Kruger aan de Noorddijkerweg, die voordeed of zij een van hun eigen kinderen was.*

Duitse werkkampen moesten werken. De Duitsers dwongen hem te gaan werken in achtereenvolgens kampen te Balderheer en Sellingerbeets. Eind 1942 wilden de SS'ers evenwel het hele kamp evacueren en overbrengen naar Westerbork. Van der Hal kreeg dat op het laatste moment te horen. Hij vluchtte uit het kamp en kon zich nog in veiligheid stellen.

Auschwitz

In het voorjaar van 1943 moest Van der Hal er toch aan geloven en voerden de Duitsers hem af naar het concentratiekamp Vught. In de

tussentijd was hij er wel in geslaagd zijn pasgeboren dochtertje in veiligheid te brengen. Het lukte hem om samen met zijn vrouw bij het zogenoemde Philips commando te komen. Philips had een fabriek bij Vught opgezet waar knijpkatten, radio's en dergelijke werden gemaakt. Philips probeerde hier de dwangarbeiders een zo goed mogelijke behandeling te geven. Maar Vught was een doorgangskamp en na verloop van tijd moest het echtpaar verder naar vernietigingskampen in Duitsland.

Van der Hal zelf kwam uiteindelijk terecht in Auschwitz waar hij korte tijd zijn eerder geleerde be-

roep van opticiën kon uitoefenen. Dit werk bracht met zich mee dat hij in het kamp (in vergelijking met de andere gevangenen) een wat beschermde positie kreeg. Toen het werk als opticiën er op zat, moest Van der Hal naar een fabriek te Hagenuk waar hij bij een essentieel bedrijfsonderdeel kwam te werken, en daar was hij dus weer enigszins veilig voor de moorddrang van de Nazi's. Ook daaraan droeg zijn kennis als opticiën bij.

Zijn echtgenote kwam terecht in een kamp in Westfalen en dankte haar leven aan een Deense graaf die een aantal joodse gevangenen vrij kocht van de Duitsers. Via het neutrale Zweden kwam ze na de bevrijding terug in Nederland.

Uitgemoord

Zodoende had Van der Hal zijn gezin na de oorlog dus weer bij elkaar. De rest van zijn familie was wel geheel uitgemoord door de Nazi's. In zijn memoires beschrijft hij hoe hij na de oorlog zijn haatgevoelens naar de Duitsers wist te kanaliseren.

'Ik heb mij in mijn verdere leven voor die haatgevoelens afgesloten. Ik nam mij voor om geen stap meer op Duitse bodem te zetten (...) ik zou niet graag een lid van de voormalige *Waffen-SS Totenkopfdivision* ontmoeten, op weg naar de jaarlijkse 'volkomen onschuldige' herdenkingsbijeenkomst. Op deze manier heb ik mij tegen de natuurlijk wel aanwezige emoties beschermd. Mijn kinderen hebben wij niet opgevoed met haatgevoelens tegen de Duitse jeugd (...) wij hebben ze uitgelegd, dat wij moesten vermijden de schuld ook nog op het jonge, volgende geslacht te verhalen. Door zo te handelen zouden wij dezelfde fout maken als de wereld om ons heen voortdurend met ons heeft gemaakt. Een fout waarvan miljoenen joden steeds weer het slachtoffer geworden zijn.'